

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stalnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Veljava.

IV.

Zginila je skoro sploh veljava pri ljudeh. Duhovski in deželski gospodje tožijo sem ter tje, kako malo spoštovanja nabijajo celo pri mladini, in mnogi premišlujejo, kako bi se temu dalo priti v okom. Kar jih je blage volje, spoznavajo tudi, da v dosego tega namena vrniti se je treba k Bogu, kajti le v božji veljavi ima svojo podlago veljava človeška; vrniti se je treba po Bogu k ustanovi njegovi, k cerkvi katoliški; vrniti se k družini, k šoli, k vladi krščanski. Po tisti poti, po kateri je veljava šla v zgubo, in le po tisti poti — more se spet dobiti. Oroganila so se tu in tam vladarstva in vstave državne; v poganstvo je obračati se jela naša krščanska šola; krščanski dom je začel popuščati krščansko življenje v družini ali rodovini; vsi pa so popuščali cerkev katoliško, popustivši prej Boga, v domačem in javnem življenji, in obožavši sami sebe — so mnogi ponašati sejeli s svojo osebno vrednostjo ali veljavnostjo. Koliko pa premorejo in kako se potem spoštujejo, spriduje nam bridka skušnja. —

To je dobro spoznal napredovanjski berlinski zbornik pl. Kirchmann, kateri v omenjeni knjižici o kulturni borbi pruski vsem, kateri imajo oči, da vidijo, razkazuje resnico, da le rimsko-katoliška cerkev povzdigniti more propadlo veljavo ali avtoriteto po vseh stanojih, in sicer po vstanovah in napravah svojih, po katerih se vzdržuje in poživlja pokorščina ter spoštovanje do zapoved cerkvenih predstojnikov. „Nočem tajiti, piše Kirchmann dalje, da se le-to odvracanje samolastnega preiskovanja in odločevanja (v verskih in vpravnih rečeh

cerkvenih) in le-to gojevanje ostre pokorščine more pretiravati in se je deloma v katoliški cerkvi pretiravalo — ravno tako, kakor gojevanje samolastnega odločevanja ter odvracanje vsaktere veljave ali avtoritete v državljanskem občinstvu; pa ravno zaradi tega bi se krajnosti unega načela morda dobro poravnale po krajnostih tega načela, in zato ima država morebiti v katoliški cerkvi pred vsim ono veliko vstanovo, ktera edina je po vsej svoji notranji vredbi sposobna v okom priti absolutnega svobodnarskega načela nevarnostim, kakor so bile prej razložene. Tega pa je ta cerkev le zmožna, ako se bistveno ohrani v svoji dosedanji vredbi, in ako tudi država v njeno vnanjo oblastnijo ne sega dalje, razun kolikor potrebuje njeno lastno ohranjenje. V tej zadevi je že načelo osebne prostosti, ktero je prevzelo vse novosegno življenje, tako mogočna pomoč državi, da se jej ni treba bati oblasti cerkvene, in da v tem nekaj preveč pač ni tolikanj nevarno, kot nekaj premalo.“

„To vse so, se ve da, premišljevanja, ktera se v okvir sedanjih svobodnarskih črtežev malo podajo in toraj tudi pri premnožih s časovno reko plavajočih malo milosti našla bodo; pa ako nekoliko krog sebe pogledamo, prikazujejo se nam vendar marsiktera znamenja, da človeštvo po naravnem nagonu začenja čutiti, da v katoliški cerkvi se za soglasno vzajemno življenje nabaja bramba, ktera se sicer nikjer več najti ne dá. Le tako se razlaga, da v Ameriki katoliška cerkev v ostri svoji duhovniški vredbi naglo naglo raste in nabira si premoženje, ktero postave zastonj zadržujejo; le tako se razumeva vedno večje katoliško gibanje na Angleškem in državne cerkve poskušanje, približevati se katoliškemu ravnanju; in to bi bilo še veliko močnejše, ko ne bi na-

sprotovali tu hujše mimo drugej spomini zgodovinski (protestantovski fanatizem iz 16. do 18. veka). Ravno tisti vzrok nagiba vlado na Francoskem, da katoliško cerkev v njeni oblasti rajši krepi kot slabí; brezverec Thiers tu ni ravnal drugače, kakor dela pobožni Mac Mahon sedaj. Ker načelo veljavnosti ali avtoritete po revulacijah in nesrečni vojski v nobeni deželi ni bilo spodkopano tolikanj, kolikor v Franciji, niso vedeli nikjer drugej v tem oziru dobiti pomoči, kot v gojenji verstva in v podpiranju katoliške cerkve. Enaki vzroki (največ še po vladarjih samih) branijo tudi v Italiji in Avstriji, da se ne razpró s katoliško cerkvijo; rajši v izvrševanju dotičnih postav nekoliko prijenjavajo, da se ne pripravijo ob njeno neogibno potrebno podporo v omajani dostojnosti ali veljavi.“

„Enaka (katoliški cerkvi vgodna ali vsaj pravična) prizadevanja kažejo se tudi pri družih nemških vladah in ravno tako pri bogatih in velikih rodbinah na Nemškem in Pruskem. Povsod, celo ondi, kjer te rodbine niso vdane katoliški veri, čutijo, kako se v tej cerkvi dobiva — zavetje proti presilni osebni prostosti, zavetje, ktero naj bi se mar pospeševalo, ne pa razdirovalo. Udje teh rodbin niso slepi proti nedostatkom svoje cerkve; toda oni vedó, da se o teh v sedanjem času je najmanj bati, dokler je pa moč cerkvena proti prevzetovanju posameznih sedanjemu človeštvu neogibno potrebna. Popolnoma napačno je, to obnašanje premožnejših stanov proti katoliški cerkvi po vseh kulturnih državah izlagovati iz sebičnih nagibov in duhovske prekanjenosti; morebiti da se ti nagibi, kakor v vseh velikih rečeh, tu in tam res vrivajo; vendar vse to gibanje po Ameriki in Evropi opira se na globoče razloge, na podlago človeške narave, ktera po-

Nova stolpa nazarskega samostana.

Krasen je razgled po gornji savinski dolini, koje romantična lepota vzbuja srce popotnika, da nehote želeč zdihne: „Tukaj je dobro biti!“ — Da, zares: „Tukaj je dobro biti!“ In še več: „Tukaj je veselo biti!“ kajti vsa ravnina obsega mirne, dobre, vrle in bogoljubne Slovence. — To so „z dušo in telom“ ponosni so, kakor oborožen Jugoslovan, kateri se ne vstraši rudeče kape s polomescem. — Ponosni so — in to tudi smejo biti; kajti na nje gledajo „solčavski sinovi Slave“, da se ne izneverijo — ne propadejo, ter ostanejo vedno vneti za vero in dom. Premnogokrat so vse to že dokazali; premnogokrat pa še tudi bodo, ostane njih ime neizbrisljivo v bukvah za častne Slovence.

Ta srečna dolina je res mikavna, privabljiva za vsakega, kateri ima oko vneto za naravno lepoto, privabljiva tim bolj za tiste, kateri ne poznajo pobožnih čutil, ali še boljši,

kteri so zaprli srca za nebeški blagor. Ti naj poizvedo, da le isti kraj je srečen, kateri zaupa na vsemogočno pomoč, kateri marljivo dela pod varstvom Stvarnikove roke. Tak kraj uživa mnogokrat radostne dneve; osrečuje ga ponos, da je vse početje dobro dovršil. — Med enako srečne štejem tudi v gornji savinski dolini Nazarjane.

Bilo je ravno pretečeno soboto popoldne, ko so v gornji savinski dolini zvonovi glasili „večernice.“ Se ve, da tudi nazarski samostanski zvonovi niso molčali. Lepši nego prej kedaj so milovbrano ravno isto soboto večer naznanjali „Gospodov dan“; a krepko gromenje možnarjev je vsakemu prebivalcu pravilo, da bode „žegnanska nedelja“ zanimiva in gotovo slovesna. — In zakaj bi ne bila! — Prišedšemu potovalcu v naš krasen kraj se nehoté predstavljati prelepi griček, na kojem nazarski samostan tako majestetično stoji. Holmec ta, bi rekel, je tukaj že od začetka stvarjenja, in Stvarnikova roka ga je gotovo vstvarila ter odločila za svoj prostor, za pribežališče žejnih

po dušnem miru. Ravno pod tem holmcem se vije Drita in Savina; obe sestri bistri kot kristal, o kojih le biva hitra in zlahtna postrv. — Pot do samostana je nekoliko težavna za tiste, kateri lahkomisljeno korakajo navzgor; a lahka za one, kateri po stopnicah in pri lepih kapelicah premišlujejo bridko pot Zveličarja na Kalvarijo. Iz te višave dvigata se kot bleči dve milo-krasni lučici visoko v zrak — dva stolpa, ktera sta v najnovejšem času dobila ves drugačen, za estetično oko gotovo zanimiv obraz. Stolpa sta izpeljana po najboljšem okusu velečastitega gospoda guardijana, Alberta Pintarja, kateri je vse moči žrtvoval, da se je, akoravno po velikem trudu, njegova povse hvalevredna ideja izvršila. Slava mu! Stolpa sta zapisala njegovo častno ime z zlatimi pismenkami v bukke pridnih gospodarjev in dobrotnikov nazarskega samostana. Stolpa oba zvišana in olepšana, zvezana sta s primernim trikotom in tako vse harmonira drugo z drugim, da se že po zunanji obliki sodi na še večjo notranjo lepoto samostanske cerkve.

grešati ne more ne svobode, ne reda, ne vnane veljave. Vsakih deset let sliši se obetanje, da katoliška cerkev, kedar se doseže le še tole pa unole, razpade sama po sebi; nikoli niso tega poskušali z večo duhovitostjo in ihto kot v minulem stoletju, v književnosti in po državnih vladarstvih; in vendar trdno stoji le-tá cerkev še danes, in kolikor je zgubila posvetnega samovladarstva, namestilo se jej je dvakrat in trikrat po rastoči množini njenih vernikov in po vedno večem spoznavanju njene pomembe za človeško družbinstvo.“

„Zato naj bi se pač tudi na Prusovskem sedanja borba s to cerkvijo nikar ne poganjala dotlej, da bi se mogočnost te cerkve in delavnost njenih stanov potisnila na stopnjo, na kateri se nahajajo v cerkvi evangeliški. Ako naj katoliška cerkev svojo veliko, prej opisano nalogo dopolnauje na korist družbi človeški, in ako se ono ravnotežje med svobodo in pokorščino, brez kterega družba človeška in država bivati ne more, bistveno opira na njeno ohranitev; tedaj se tudi njena vnanja oblast in notranja vprava ne sme omejevati tolikanj, da bi jej nemogoče bilo, izvrševati to visoko nalogo.“

Tako Kirchmann. Kdor že z njegovega stališča presojuje te stvari, mora pripoznati, da je pravo zadel. — Ko so stvarjali novo šolo, tudi ljudsko, pomišljevali so pametni in skušeni popraševali, čemu toliko tvarin — in komu bode to mogoče? Delaven človek, kteremu se je z rokami truditi in potiti za vsakdanji kruh, potrebuje poleg svojega rokodelskega pač vzlasti znanja v poglavitnih verskih resnicah, da skrbi potem tudi za dušni kruh. K temu pa daje podlago Bog sam po svoji cerkvi, koj pri sv. krstu, in zveza ta je najprej verska. Hraniti in vzbujati jo ima nato mati, oče, v hiši domá, da razvije se v npravno življenje, in v tem zaslužnem in potrebnem poslu pomagajo roditeljem velikrat pobožni posli. Za cerkvijo in domom krščanskim pride še le na vrsto šola, ktera zida navkviško na versko-npravni podlagi, dokler je dobra in res krščanska. Kakoršna je pa danes dostikrat celó šola ljudska, ne zida, temuč le podira in silo stežuje cerkvenim služabnikom vspešno delovanje. Ako le-teh v krščanskem vzrejevanju živo ne podpirajo starši sami pa njih namestniki, žalostna snuje se mladini prihodnost. Pomagati more v tej zadevi naposled le spet cerkev katoliška. — Da bi bila ona sama v verskih in vpravnih

Ravno to je bil vzrok velike slovesnosti žegnanske nedelje v samostanu nazarskem. Dasi-ravno je prejšnje večdnevno deževanje bilo zakrivilo, da ni moglo tolikanj ljudstva doiti, kajti kipeče-dereča Savina je pobrala že tako slabo, sramotno tam stoječo brv, a vse to ni preveč oviralo. Došlo je bilo vendar polno cerkev vernega ljudstva, ki je bilo nazoče pri tej znameniti slovesnosti. Prečastiti gospod dekan gorenjegradski so stolpa blagoslovili; govor s prižnice so govorili v prekrasni slovenščini preč. gosp. dekan braslovški, in preč. gosp. gvardijan, so služili veliko sv. mašo, med katero je iz možnarjev gromelo ter odmevalo po vsej gornji savinski dolini.

Vesolja poln je bil ta „Gospodov dan;“ zanimiv za farane in njegov pomen ostane neizbrisljiv za vsakega ob Savini, za vsakega mimogredočega popotnika. Majestetično bodeta stala stolpa faranom in dobrotnikom v slavo, ter kazala vernovnetim vedno, da vsi hrepnimo dospeti v višavo nebeško in združiti se kakor stolpov vse strani s križem v slavi rajski.

rečeh svojih kedaj pretiravala, o tem se Kirchmann menda móti; prav pa kaže, da po svoji duhovni pomembi in delavnosti raste v veljavi, čim bolj jej kratijo pozemeljsko vladarstvo. Pač res, ni ga bilo doslej papeža, kateri bi bil izvrševal kedaj bolj vtrjeno duhovno oblast in vžival bolj iskreno vdanost pri toliko svojih namenov si svestih vernikih, in večje spoštovanje celo pri nekatoličanih, kakor jo izvršuje in vživa sedanji slavno vladajoči papež Pij IX., kateri je pravi in najviši dostojnik človeške izbožje izvirajoče veljave. Bog naj ga živi še mnogaja leta!

Po „V. Recht“. Resnicki.

Politični pregled.

V Ljubljani, 3. novembra.

Avstrijske dežele.

Federalisti v državnem zboru imeli so 29. pret. m. zopet priliko prepričati se, da od sedaj vladajoče stranke ni ničesa pričakovati. Moravski ces. namestnik je namreč 12. oktobra geviškim mestnim zastopnikom prigovarjal, da naj ostanejo vstavoverni, kakor doslej in da naj se ne dajo od nasprotne stranke spodriniti. C. k. sodnijskim vradnikom pa je priporočal stranko ustavoversko podpirati na vso moč. Ker je ces. namestnik na ta način mestno zastopništvo hujskal zoper en del meščanov, c. k. uradnikom pa ne zmenivši se za neodvisnost sodnijskih uradov dajal nauke, kako naj se obnašajo, interpeliral je moravski poslanec Fandrlik ministra Lasserja, hoče li zaradi tega prijeti c. k. namestnika moravskega in skrbeti, da se v prihodnje kaj takega več ne bode zgodilo, ter uradnike sodnijske varovati pred vplivom uradov političnih? Minister Lasser je na to odgovoril, da se popolnoma strinja z obnašanjem namestnikovim! Kdaj bo stranka federalistična prišla k spoznanju, da je nasprotnikom svojim v posmeh, dokler v državnem zboru preži na mrvice, ki padajo z mize ustavaške?

Železnični predlogi ministra Chlumeckega poslancem niso posebno po godu, o Wildauerjevem predlogu pa se sliši, da hočejo izpustiti iz njega točko, ki zadeva Galicijo, in osrečiti ž njim le Tirolsko. Če bi bili Poljaki možje, morali bi tudi v tem slučaju ravnati prav tako, kakor da bi šlo za njihovo kožo; kar se jim je namreč poprej zdelo krivično, ni na enkrat postalo pravično, ker njihove dežele več ne zadeva.

Mimoidoči popotnik, dojdí rad na to krasno višavo, ter potoži tukaj svoje bridkosti, svoje težave v lepo barvani cerkvi Marije nazarske. Vzbudila se ti bodo tam čutila pobožnih misli, vnet za vero bodeš stal pred tudi novim križevim potom in z lahkim srcem se bodeš potem podal z zanimivega, tihega griča; kajti našel si tam, česar si iskal — mir srca. Vam pa, preč. gospod predstojnik samostana, naj se ponavlja prisrčna hvala za blago prizadetje, za povišanje nebeške časti. Trud, kojega ste prestali, naj vam bo enkrat stotero povrnjen; saj na kristjanovem domu ne ostane nobeno delo brez plačila. Vsem dobrotnikom pa, kateri so blagovoljno k temu početju darovali, da se je stvar pospešila, se izreka vroča zahvala z zagotovljenjem, da bodo iz visoke line stolpov nazarskih zvonovi glasneje, nego poprej vam peli slavo; peli pa tudi enkrat tužne glasove, da vam bo sladkeje v tmíni groba spati — vživati rajski mir. —

Nace Mozirski.

Državni zbor se hoče resno poprijeti misli znanega dr. Fischkofa, ki je v neki knjižurici priporočal, da naj se povsod vojaštvo zmanjša. Naprednjaki hočejo, da bi se vnanji minister obrnil do raznih vlad ter nasvetoval konferencijo poslancev, ki naj bi prevdarjala to zmanjšanje. Ob enem naj se državni zbor o tej zadevi obrne do evropskih parlamentov. Misel Fischhofova je lepa in blažena; izvršiti se pa dá le na podlagi cerkve katoliške, kakor priča prvotna njena zgodovina. Dokler se pa načelom katoliškim nasprotuje, toliko časa prave bratovske ljubezni in miru med narodi ne bo in toliko časa tudi ni misliti na zmanjšanje vojaštva, ker bi mirni in pošteni narodi vedno morali biti v strahu, da bi jih brezvestni sosedje ne napadli.

O **ministru** Ziemiakowskem piše „Dz. pol.“, da po nobeni ceni ne more ostati v ministerstvu, da tedaj krize ministerske še ni konec.

Na **Českem** se te dni vrše volitve za kupčijsko zbornico. Škoda, da ustavoverci niso pisali po našega gospoda Vestenecka, da bi jim pokazal, kako se dá zmagati, če so dejansko tudi v manjšini.

V **hrvatskem** saboru je 29. oktobr. dr. Makanec vlado interpeliral, zakaj da se „Primorac“ mora v cenzuro pošiljati reškemu nadžupanu, ne pa domači kraljeviški policiji, in kako da se o podpori vladinih listov „Narodnih Novin“ in „Agr. Ztn.“ v budgetu nič ne omenja? Živković je opravičeval vlado pred očitanjem, kakor da bi bila pristranska in je rekel, da omenjena lista ne dobivata nobene podpore. Ker je dr. Makanec tirjal, da naj se o odgovoru tem glasuje, glasovalo je 27 poslancev proti 25 zato, da se pojasnilo vladino vzame na znanje. Za vlado je večina 2 glasov slabo znamenje.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča se le malo novega poroča. Selim paša je hotel 28. p. m. Nikšič preskrbeti z živežem. Pa vstajniki so ga prišli. Cengić Aga mu je iz trdnjave hitel na pomoč, pa je bil od vstajnikov prisiljen vrniti se v Nikšič. Vsled tega moral se je Selim-paša sam vdariti z ustajniki, ki so ga po silni zgubi (palo in ranjenih je bilo neki do 500 kristijanov) primorali umakniti se v Gačko.

Tem obilneja so pa poročila iz diplomatskih krogov. Najvažneje je gotovo to, da se je Ruska vstajnikom jela kazati prijazna. Vradni list namreč piše, da Rusija in ž njo zvezane države so imele le ohranitev miru evropskega pred očmi, da pa Rusija tej zvezi ni hotela v dar prinesiti simpatij svojih za kristijane slovanske. Spoznavši nevarnost, ki je žugala Srbiji in Črnogori in Turški, če bi se bile prve države vtikale v boj, se je Rusija potegnula za zatiranje Hercegovine in je Turčiji svetovala porazumeti se z ustajniki. Turčija je to obljubila in sultan je izdal dotično pismo, a ker Turčija svojih prisiljenih obljub nikdar ni držala in ker je zginilo upanje do njih, morajo vnanje države skrbeti, da se vtrdi to zaupanje, brez kterega Turčija svojih prememb izvršiti ne more. Na vsak način pa mora biti konec žalostnega stanja kristijanov na Turškem. Če bi bilo sultanu in državnikom njegovim kaj mar za njihovo čast, morali bi vojsko napovedati Rusom, ki tako o njih sodijo. A to se ne bo zgodilo, ker čutijo slabost svojo, marveč so še naši turški listi pripoznali, da se sedanje homatije na Turškem ne morejo drugače rešiti, nego da se Bosna in Hercegovina od Turčije odtrgate. Za vojsko Turčiji primanj-

kuje denarjev, zato si Server-paša v Hercegovini skuša sam pomagati. Naložil je za čas vstanka vsim premožnim pod imenom nekakega posojila prisiljeni davek; kdor noče plačati voljno, temu vzamejo premoženje. Tako se je zgodilo nekemu avstrijskemu gostilničarju, ki ni bil voljen Turkom denarjev — posoditi. Pa mestni sudec mu je zaprl gostilno, jedi razdelil vojakom, družino pa zapodil iz mesta. Prišla je v Zagreb in se je pritožila pri banu, ki je pa svetoval napraviti tožbo sodnijsko. Tožnika bo nadomestoval dr. Makanec.

Srbska skupština je pred svojim razhodom imela še tajno sejo, v kateri se je večina zopet izrekla za vojsko. Ministerstvo se zaradi tega zopet maje. Tudi je skupština vladi dovolila za vojsko potrebne denarje vzeti na posodo.

Turški veliki vezir je neki hudo zbolel. Nekteri listi sodijo, da si je ali sam, ali pa da mu je kdo drug zavdal.

Z Nemškega se je pred nekaj časom poročalo, da cesar Viljem je kardinalu in nadškofu Ledohovskemu odpustil eno leto ječe. A ta je bosa; pač se mu je zbrisalo eno leto ječe, pa ne po milosti cesarjevi, ampak po določbi postave. Kardinal Ledohovski je bil najprvo obsojen k 9000 tolarjev globe ali 2letni ječi, potem pa še k 800 tol. globe ali 1letni ječi; ker pa postava naravnost določuje, da največja kazen za neplačane denarne globe sme biti dveletna ječa, se je tretje leto nadškofu po nasvetu princa Radziwilla postavno moralo zbrisati.

Laški list „Osserv. Catt.“ poroča, da Bismarkov sin je poslancu laškemu v Berlinu rekel, da hoče očetu svojemu povedati, da na Italijanskem je le zmerna stranka zmožna vladati. — Pri sodnijski obravnavi zaradi umorjenega vrednika Sonzogna bil je tudi Garibaldi sin Menotti za pričo. Ko je imel priseči, rekel je, da to stori, ker postava določuje, ne pa da bi na to kaj držal. Nekteri so se pa odločno branili priseči in se niso dali omehčati, dasi je predsednik sodnijski enemu teh zanikarjev rekel, da prisega na sv. evangelij je le formalnost, ki pa ne zahteva, da bi pričal verovala v sv. evangelij.

Izvirni dopisi.

Z Vrhnike, 29. okt. Z. Ni nam še iz spomina zginil strašni požar, ki je lansko leto velik del Vrhnike vpepelil, že nas je zopet enaka šiba zadela. Včeraj, to je v četrtek 18. t. m. ob dveh popoldne nam je žalostni glas zvonov naznanil, da gori; in res gorelo je pod sv. Trojico, ravno tam, kjer se je lansko leto ogenj ustavil. Pogorele so samo tri hiše; gotovo bi se bil pa ogenj bolj razširil in večo žrtev tirjal, ko bi ne bili prišli ljudje, ki so bili zavoljo deževnega vremena večidel doma, hitro na pomoč. K sreči je bil tudi zrak miren in brez sape in strehe sosednih poslopij od vednega dežja tako premočene, da se otrinki od ognja leteči niso precej prijeli. Kako se je vnelo, nihče ne ve. Zavaroval se je bil blezo samo eden, pa še ta revež nič ne dobi. Priklatil se je bil namreč lansko jesen na Vrhniko neki slepar, menda iz Trsta, ki je trdil in s ponarejenimi pismi spričeval, da je zastopnik zavarovalnice „Dacije“ in ljudem prigovarjal, naj se pri njem zavarovajo. In res je veliko posebno priprostitih ljudi na svoje limanice vjel. Ko je tako nekaj stotin nabral, nazadnje pa spoznal, da se nekterim vendar le sumljiv zdi, je zginil, nihče ne ve kam. Obrnili so se potem do vodstva „Dacije“, ktero je pa od-

govorilo, da omenjeni slepar ni bil njen zastopnik. — Kdaj se bo vendar naše ljudstvo zdramilo in spametvalo, da bo bolj zaupalo domačim napravam in zavodom, bolj verjelo domačim znanim možem, kakor ptujim nepoznanim sleparjem?

Od Sorinih bregov, 27. oktobra. (Nekaj o šoli). — Dopisnik z Gorenjskega v „Slovincu“ vrlo pretresa novo šolo, kazaje njene pomankljivosti, katerih niti liberalni listi več ne taje. Gotova resnica je, da je v novi šoli premalo preskrbljeno za tisto veljavo, ki bi starše in otroke navdajala z dosti velikim spoštovanjem in s priljudnostjo do nje. Da je to res, omenil je že dopisnik z Gorenjskega; v pojasnenje pa naj služi še sledeči pogovor šolske mladeži na poti proti domu: „Danes je bila pri nas v šoli komedija! — Kaj pa je bilo? — Ali še ne veš, kako sta se učitelja A in B skoraj stepla? — To sta se zmerjala in dajala! — A je vzdignil solnčno marelico nad B, — in B je nad A s pestjo zamahnil; — ne ne s pestjo, slišal sem, da s palico“ — in t. d. — Pa povejte, če to ni tečno premišljevanje v šoli naučenega? In eden teh dveh učiteljev je ravno sedaj deželnemu šolskemu svetu nasvetovan v konečno potrditev za vodjo isti štirirazredni šoli, v kateri se je ona „komedija“ zgodila! Vpraša se, ali je pripraven šoli in drugim učiteljem z uspehom in veljavo načelovati, in tudi staršem šolo priljubovati, — kdor se nad veliko starejim tovaršem v pričo svojih in unega učencev tako surovo in drvarsko zadeva in šopiri? —

Nehoté mi pride na misel, kako je minister Hasner, ko je leta 1867 državnemu zboru predložil novo šolsko postavo, to dejanje opravičeval.

Da bi se prednost nove šolske postave bolj zasvetila, našteval je natančno vse pomankljivosti stare šole, — katerih tudi mi ne tajimo. Ali ni se drznil onih pomankljivost pripisovati duhovskemu vodstvu in nadzoru, marveč je očitno spoznal, da je ljudska šola zadnjih 15 let, odkar jo je tudi država jela bolj podpirati, lepo napredovala in se vsestransko izboljšala, in to ravno pod vodstvom duhovskim. Zato so takrat mnogi poslanci in drugi z začudenjem poslušali, kako se kljub temu v novi postavi staro skušeno vodstvo kot obrabljena roba zametuje, in na druge rame naklada, boje v liberalnem smislu nekterim za rešenje iz neljubega „jarma.“ Ali pametnim in rednim učiteljem ta „jarm“ ni bil grenek. V lepi prijaznosti in slogi z duhovnimi so delali za napredek šole, in bili so tudi pri mnogih cerkvenih opravilih faranom, malim in odraslim, v lep zgled. Ravno zato so bili pa tudi za duhovnom najbolj čislane in spoštovane osebe pri ljudstvu, ktero jim je vselej tudi dostojno hvaležnost skazovalo. Taka razmera med duhovnim in učiteljem, med višjim in nižjim stanom, med bolj in manj v različnih vednostnih strokah izobraženima človekoma, je bila gotovo naravna. Naravni ta red pa je v sedanji šoli preobrnjen; duhoven je potisnjen na stran, in učitelj je posajen na prvi sedež v šoli. Od tod je pa tudi šola tako malo v čisljih pri ljudstvu, od tod toliko nerednosti v pošiljanji otrok, pa tudi toliko preprirov med učitelji samimi. Vprašam, ali bi bil mogoč gori opisani škandalozni dogodek v šoli v pričo otrok, ako bi po stanu in po inteligenci više stoječi šoli in učiteljem načelovali? Ako so se hoteli učitelji otresti cerkvenih opravil, zgodilo naj bi se to bilo slobodno, saj po njih strežbi, mislim, noben duhoven ne zdihuje. Ako se jim je hotelo materialno stanje zbolj-

šati, je prav, privoščimo jim ga iz srcá, saj so bili večji del res potrebni. Ako se jim skrbi za višo omiko, je hvalevredno, ker napredek šole zahteva pred vsem, da učitelj sam napreduje. Naj bi se bila pa tudi duhovnu pri šoli pustila tista stopnja, ki mu gre po naravni postavi, po stanu in po viši izobraženosti, kakor tudi po božji naredbi. —

Res obžalovanja vredno je, kjer pride ljudstvo po šolskih postavah v take sitnosti, kakor je znano iz glasovitih dogodkov selških. Vendar pa bi bilo napačno, ko bi kdo hotel v konfliktu s postavo vselej ljudstvu prav dati, ter ljubezen povdarjati, češ, s to se da vse opraviti. Kdor ima količjak skušnje v šoli in poznanja sedanjih ljudi, pritrdil mi bo, če rečem, da temu ni tako. Poznam šolo, ktero je krščanska ljubezen ustanovila, ljubezen jo vzdržuje in požrtovalno za njo skrbi. Toda kaj se zgodi z šletnim otrokom v 1. razredu, ko se mu v sačetu leta star abecednik brezplačno v roko da, toraj podari? Otrok reče učeniku: „Mati so rekli, da mi morate dati nove bukve, če ne, bodo v stare milo zavijali, in v šolo ne bom več hodila.“ — Drugi prizor: Otrok razžali učenika; ta ga posvari, — ali že je zamera pri starših, in otroka ni več v šolo. — Tretji prigodek: Mati pripelje dober teden pred binkoštni 8- ali 9-letno hčerko v šolo. Zakaj tako pozno, vpraša učenik? „Do zdaj je morala pestovati, odgovori mati, zdaj pa sem rekla, naj se uči, da o binkošti sv. birmo opravi (toraj že čez teden), po zimi bo pa zopet hodila, da odpravi še tudi spoved in sv. obhajilo.“ Slišiš, katehet, kako malo časa ti mati določi? naredi čudež! — In taki prigodki niso redki, in pa še drugačni, bolj drastični, kjer starši na učenikov opomin zaradi šolskih zamud kar neotesane in zarobljene odgovore pošiljajo. Ljubezen, kaj boš v tacih slučajih opravila! Kdo bi zamogel take starše opravičevati, in komu ne bi postava o „šolskem obisku“, če tudi je nekoliko despotična, prav prišla? Rečem tedaj, da tudi duhovnemu pastirju skrbečemu, da poduk in krščanska izreja ne ostaneta le površna, mora pri trmastih starših ljuba biti naredba, po kateri so otroci zavezani o gotovem času hoditi v šolo. —

Priobčujem te vrstice vrlemu „Slovincu“, ker vem, da on, če tudi ne odobruje nove šolske postave v principu, je vendar vedno vnet za vse dobro in koristno, za vse to, kar pospešuje pravo omiko, ter častni in večni blagor slovenskega naroda, toraj je gotovo vnet tudi za dobro ljudsko šolo. Na dalje pa tudi mislim, da šolsko vprašanje je eno prvih, ki bi imelo zanimati bodoče dekanijske konferencije, da bi se po vsestranskem premislu v zadržanji glede šole, kot pravega semenišča katoliškega in narodnega duha, med slovensko duhovščino dosegla edinost, k čemur je pa treba temeljitega znanja šolskih vravnav, dosti praktičnega duha in ljubeznipolnega srcá do slovenske mladine, ker prazno vpitje in nerodovitno upiranje nič ne pomaga, ne zida, ampak le podira. —

Iz Ipave, 30. oktobra. (Izpraševanje na sadje- in vinorejski šoli na Slapu.) — Pretečeno sredo, 27. oktobra, bila je na sadje- in vinorejski šoli na Slapu preskušnja za drugi tečaj, ktera se je isto tako, kot izpit prvega tečaja lanskega leta 29. okt., izredno dobro oponesla. Kot zastopnik deželnega odbora predsedoval je letos vrli deželni poslanec gosp. dr. Poklukar. Nazočih bilo je letos mnogo več slušateljev, kakor lani, kar očitno spričuje, da se ljudstvo bolj in bolj zaveda koristi, ki mu bode dohajala iz tega zares vse hvale vred-

nega zavoda. Slišal sem na svoji ušesi nekega posestnika iz Pivke tako-le govoriti: „Ko sem bil lansko leto pri skušnji, in sem slišal dečke tako izvrstno odgovarjati, sem takoj sklenil svojega sina tu-sem poslati, kar sem pa tudi storil.“ — Izpraševanje je trajalo od $\frac{1}{2}$ 9. do $\frac{1}{2}$ 2. ure popoldne, tedaj celih pet ur. Predmeti so tako-le sledili: 1. fizika, 2. sadjereja, 3. računstvo, 4. čebelarja, 5. kemija, 6. zelešnjadoreja in 7. zemljerstvo. Iz predmetov pod številkami 2, 4 in 6 izpraševal je g. vodja R. Dolenc, iz drugih pa pristav, g. Kristan.

Ni mi namen, tu obširno popisovati, koliko da se je iz vsakega predmeta izpraševalo, ampak le to rečem, da se je slehern lahko prepričal, da je bil poduk dejansk ali praktičen, da so učenci vedeli, čemu jim bode ta ali uni poduk služil, kar je gotovo prva reč pri vsakem podučevanju potem, ko se je teoretičen del predmeta dovršil. Spomnil sem se pri tej priložnosti svojih dijaških dni na gimnaziji, ko smo se učili pa tudi izvrstno znali razne matematične „formule“ izpeljevati, joj mene, kako smo se ukvarjali z logaritmi, pa verujte mi, da nisem vedel, čemu mi bode to služilo, ali kdaj bodem to rabil, ter sem si mislil, da g. profesor o porabi gotovo sam nič ne vé, ker nam o nji nič ne pové. Ali vlada ta publi mehanizem še po gimnazijah, tega ne vém, to pa za gotovo vem, da se na sadje- in vinorejski šoli na Slapu popolnoma strinja teorija s prakso, zarad tega je pa tudi šola ta lahko ponosna nad tolikim vspehom. Razun rednih učencev bili so nazoči tudi taki, ki so šolo ob nedeljah obiskovali; tudi ti so želeli izpraševani biti, pa ker čas ni pripustil, se njihovim željam ni moglo vstreči. Potem je sledil govor predsednika g. dr. Poklukar-ja, v katerem izreka zahvalo utemeljitelju te šole, g. grofu K. Lanthieriju, preslavnemu c. k. ministru za poljedelstvo itd., sploh vsim, ki so si s svojim uplivom prizadevali zavod ta ustanoviti, pohvali dalje učence zarad pridnosti, kajti pokazali so z ročnimi odgovori, da niso časa trčili, temveč, da so ga vestno porabili, opominja jih, naj zdaj, ko šolo zapusté, ne denejo križem rok, ampak naj marljivo ponavljajo in širijo pridobljene si vednosti, ter naj jih kot seme trosijo med ljudstvo, da se s tem doseže namen, ki ga zavod ima. Povedati moram, da mi je pri tem govoru srce tužno postalo, kajti spomnil sem se govora lanskega predsednika, prerano umrlega slavnega g. dr. Coste, kateri je na zadnje svojega govora vrle učence posebno navduševal rekši, „naj tudi v prihodnjem letu ne zanemarijo lepe priložnosti, da se bo, ako zopet pride on (kar se pa žalibog ni moglo zgoditi), ali kateri drugi mesto njega, enaka hvala, kakor letos, jim izrekati mogla.“ Pridni učenci so ti izrečeni želji ustregli. —

Na to so se brali učenci po napredovanju: 1. Skala Josip, 2. Smukovec Andrej, 3. Malik Ferdinand, 4. Volk Anton, 5. Petrič Jakob, 6. Vrščaj Josip, 7. Judnič Jakob, 8. Hočevar Štefan. Učenci so ob enem prejeli spričala in prva dva izmed njih bila sta tudi obdarovana.

Potem prosi g. vodja za besedo, da se še poslovi od učencev. V svojem nagovoru priznava najprvič, da so se učenci razun nekterih malenkost vseskozi prav vrlo obnašali, prav pridno učili, kar so očitno zdaj pri skušnji tudi pokazali; priporoča jim pri redu ostati, ktere ga so se v zavodu ne ravno lahko privadili, kajti red je duša uspešnega delovanja. Opozoruje jih na to, da ne smejo misliti, da že vse znajo in nobenega poduka več ne potrebujejo, ker so prejeli spričala, ampak da

so si prisvojili le vodilo, po katerem so si zdaj v stanu po raznih knjigah razširjevati pridobljena znanstva; toraj naj pridno ponavljajo in prežvekujejo stvarino vso, da jim bode šla v kri in meso; domov prišedši naj se ne bahajo s svojimi vednostmi ter jih ne vsiljujejo nikomur z razžaljenjem, temveč postopajo naj poblevno, ponižno, ter naj si s skušnjami prizadevajo polagoma pridobiti kmetovalce, kateri imajo razne predsodke; ako stopijo kje v službo, priporoča jim pokorščino in zvestobo, dve prevažni lastnosti, ki ji mora imeti slehern podložen do svojih predpostavljanih.

Konečno jim priporoča, prav prav skrbno varovati dve najdražji svetinji, namreč: vero in narodnost.

Iz vsega tega se vidi, da je zavod v pravih rokah, v rokah moža, kateri sme, ako pri tem programu objavljenem v govoru ostane, vsega zaupanja od strani občinstva zagotovljen biti. — Petričičev.

Z Dunaja, 25. okt. (Kdo je naš?) — Začudujem se in strmim, pa tudi bridko zdihujem in se žalostim, kadarkoli pregledavam, kam se je svet s svojim umom in s svojo voljo dvignil in — pogreznil; oboje ob enem. Ozri se na znanje, ali na umetnost, pazi na splošno gibanje v vsem življenji, občudovati moraš neprestano rodovitnost duha in železno trdnost volje — pa hitro se boš zdramil in globoko vzdihnil zapazivši, da rodovitnost zori strupen sad zmót, s katerimi oživlja in vtrjuje hudobno voljo in da trdnost se razsuja v prekanjenosti, goljufiji in silovitosti, ktere zopet nasprotno um obrodujejo za zagovarjanje novih pomot. Zmota in hudobnost je vsaj na krmilu na višavah, v sedanjem javnem življenju — kaj pomaga, če nasproti tej dereči reki plava mala peščica zvestih resnici in čednosti — ker njen glas ravno reka prešumi in pregluši.

In žalibože, da je ta žalostni stan zadolžen in kazen božja, zato, ker niso Boga častili in poveljevali po svoji neizbrisljivi dolžnosti, akoravno so ga spoznali. Zato se razodeva jeza božja iz nebes nad vso brezbožnostjo in hudobnostjo onih, ki z lastno hudobnostjo resnico odganjajo, odpahujejo od sebe. Kako se pač trudijo rešiti zastavice življenja: od kod? kam? pa o revščine! kar je postavil Fichte, je podrl Hegel, kar sezidal on, razrušili so nasledniki, panteiste na laž stavijo materijalisti, materijalist zopet pobija materijalista, in tako se lové drug drugega brez obstanka. Ali ni to zaslužena kazen „ponosne“ učenosti, ki hoče podreti prestol Vsemogočnega? In omika, humaniteta se oznanja vsak dan iz sto in sto ust od dne do dne; zraven pa raste surovost, množé se sleparije, zginja značajnost, razširja spodkupljivost, zajeda odiranje in silovitost. Ali ni tu kazen zaslužena? Ker nočejo Najsvetejega, zato jih je dal in prepustil poželjivosti njihovih src in ker se jim ni vredno zdelo Boga obdržati v svojem spoznanju, dal in prepustil jih je nevrednemu mišljenju, da doprinašajo, kar je nespodobno in jih ognjuša.

Zadolžen je pa ves ta stan, zato, ker kar se o Bogu spozna, jim je razodeto: Bog sam jim je razodel. Stari pogani imeli so pred očmi eno razodenje: v stvarjeni prirodi, ktera oznanjuje Stvarnikovo vsemogočnost, da se lahko iz stvari spozna On, ki jo je naredil. Pa oni so z grehom zavrgli to resnico, akoravno se vsacemu kar po sili vriva, zato so bili zadolženi in odgovorni za vse svoje zmote in hudobije. Koliko večja odgovornost pa leži na ramenih novih, sedanjih brezvercev. Ti imajo med seboj razun ovega razodenja po stvarjenji, še drugo višje, ktero nam je prinesel Kristus,

naš Odrešenik in Gospod. To razodenje ni v temi, ni na enem kraju, marveč čisto ohranjeno v sv. katoliški cerkvi razprostrti po vesoljnem svetu se vsacemu vriva, vedno ponuja, da pride do resnice, če ima le dobro voljo. Pomislimo!

V razodenju razumevam vse, kar nam je Odrešenik podaril: milost in resnico. Ono nam je dano od Boga, veličastnega našega Kralja, v najostrejem pomenu te besede; zato mora biti rodoviten izvir vsega višjega spoznanja in življenja, biti nam mora najvišja in neprelomljiva postava, po kateri se mora ravnati vsa vera, misli in dela vseh ljudi; ravno zato se nam je Bog razodel, da bi vstanovil kraljestvo obsegajoče vse ljudi, kateri bi živeči po razodenju Njegove Veličastnosti, Njemu absolutnemu kralju, prinašali dolžni dar poveljevanja. Eden je kralj, mi vsi delo njegovih rok, popolno navezani na njegovo voljo, zato navezani razodeti volji njegovi brez pridržka, v misli in dela se vkloniti in ravno s tem njegovo kraljevo oblast spoznati.

To je v bistvu razodenja. Bog je enkrat po Kristusu govoril; da se pa namen razodenja doseže, moral je poskrbeti za pripravo napravo in sicer tako, da morejo vsi narodi vedno slišati zapoved svojega najvišjega Gospoda, in sicer kot tako zapoved, kateri se morajo popolno podvreči — ker le v tako vredjeni napravi bo mogel Bog dobiti Sebi dostojno poslavljenje v neomejeni pokorščini vseh stvari. Zato je pa potreba, da božje povelje vedno doni iz ust poslancev, kateri od Boga samega poklicani, s potrebno oblastjo oboroženi oznanujejo voljo Njegovo očitno v Njegovem imenu in moči in oblasti kot najvikšjo postavu. Tedaj razodenje je čin najvikše oblasti božje nad vsemi stvarmi, oznanovalci so od Boga poklicani in pooblašeni, vsi ljudje pa se morajo tej postavi podvreči: ker je razglašena, in se vedno razglaša, ker je tudi dovoljno potrjena, sankcionirana z besedami: kdor ne veruje, bo pogubljen.

In ta priprava, ali to kraljestvo božje je sv. katoliška cerkev. Kristus je rekel Petru: „Ti si skala in na to skalo bom sozidal svojo cerkev. Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce!“ Rekel je apostelnom: „Idoči med vesoljni svet oznanujte evangelij vsem stvarjem. Tedaj zapoved Stvarnika; Gospoda do stvari v vsem od Njega odvisne.“ Kdor veruje, bo zveličan, kdor ne veruje, bo pogubljen.“ Da bi pa mogli absolutno zapoved kot absolutno veljavno oznanjevati, obljubil jim je ostati pri njih do konca sveta, obljubil jim je poslati Duha resnice, ki jih bo učil vse resnice.

Toraj v kratkem: Sv. katoliška cerkev je kraljestvo božje, najvišjega Gospoda; tega Gospoda voljo oznanujejo poslanci od njega pooblašeni, vsi ljudje se morajo popolno podvreči tej volji čisto oznanovani v kat. cerkvi: Cerkev ima od Boga pravico in dolžnost njegovo postavu v njegovem imenu razglaševati — ljudstva pa imajo dolžnost v neomejljivi pokorščini se vkloniti, verovati in s tem dolžno počesčenje Bogu skazati.

Cerkev toraj stoji med svetom in opominja posamezne ljudi, ter društva na njihove dolžnosti. Človek je sicer prost, bodi sam za-se ali bodi si v skupnosti, poslušati ali pa ustaviti se. A razvidno je, da kdor se ustavlja, ustavlja se Bogu samemu! Ustavlja se jasni, znani, sankcionirani postavi. Njegov upor brez kazni ostati ne more, naj si bo posamezen ali v skupnosti.

Cerkev se je zavedala svoje oblasti in dolžnosti. Vstanovljala je kraljestvo božje, razdi-

raje kraljestvo zmote in laži je počasi, v teku, djalo bi petnajst stoletij prerodila narode, vstvarila je krščanske države, vzgojila krščansko vednost in umetnost. Kake boje je prestala z zaslepljeno človeško prostostjo: a v božji moči je zmagala poganstvo, zmagala zvižane ter silovite cesarje in kralje, ki so jo hoteli rabiti v svoje namene. Ni poznala nobene sprave med zmoto: odtrgala se je od korenine Azija, Afrika, padla je Grecija: cerkev je svarila, klicala v imenu božjem, toda ljudstva so se vzdigovala zoper Kralja, ko se je mera dopolnila, dal jih je Gospod lastnemu umu in zmoti.

Huji boji so se pričeli zoper cerkev, to je zoper Boga, od šestnajstega stoletja. Odpadajo od cerkve, to je, vzdigujejo se zoper Gospoda, Bogu pokorščino odrekujejo posamezni, pa tudi, žalibože, skupnosti! Od angleških deistov, francoskih hudobnih enciklopedistov, nemških pantheistov, do današnjih materijalistov: koliko zmote, kak labirint zmešnjav, koliko krivice, zvižanosti, oh, koliko greha! kak upor proti Bogu!

Hudobija se je sedaj organizirala. Osnovala si je v liberalizmu, ki se združuje v frajmavrarstvu, ter se steka v socijalizem, osnovala si je tedaj tukaj program, v katerem se vse razodenje, tedaj zapovedi in volja najvišjega Gospoda naravnost izključuje. Iz vsega življenja se mora upliv cerkve, upliv volje božje popolnoma odstraniti, društva, država se mora na njihovem programu postaviti. To doseči rabijo vse pripomočke, rabijo posebno državno oblast; vsedajo se tje k postavodajalni mizi in v imenu postave svoje misli in zmote narodom vsiljujejo kot postave, snujejo svoje kraljestvo, pa naravnost razdirajo kraljestvo božje, naravnost se bojujejo zoper Boga. Če to pomislimo, razjasnile se bodo besede o zadolženju in kazni, ktere sem v začetku pisal, razjasnil se nam bo pa tudi pomen sedanjega boja razširjenega posebno po Evropi in Ameriki.

Na eni strani je cerkev, sv. katoliška cerkev, postavljena na rimsko skalo, je kraljestvo božje; na drugi strani je liberalizem v vseh svojih zmotah postavljen na upor proti Bogu, je kraljestvo satanovo; v sredi so ljudje, so države: prosto naj voljijo na desno ali na levo, resnico ali zmoto, Boga ali antikrista. Kdor si voli zadnje, izvoli si smrt, dosegla ga bo ostra pravica na dan popolnoma razodenja jeze božje, ktera se pa razodeva že sedaj nad vso brezbožnostjo in hudobijo, kakor smo že videli.

Toraj vprašanje: kdo je naš? Odgovor: Kdor je v cerkvi Kristusovi, kdor je v kraljestvu božjem. Kdor pa ne pripozna vseh resnic, kdor se ne podvrže brez pridržka, popolnoma razodenju, to je absolutni postavi božji, ta ni naš. Nobena sprava z njegovimi načeli ni mogoča, dokler in v kolikor se ne vjemajo s čisto resnico v sv. cerkvi v imenu božjem označeno.

Kako se bosta toraj v en list mogla spojit list cerkven in list liberalen? In če liberalna stranka prevladuje, če ona seme upora zoper Boga razsipa, če tedaj nevarnosti od tod preté za ves narod: ali se hočem zaradi tega z liberalno stranko spraviti? Tedaj pogin naroda pospeševati? Ne, ampak za svoje katoliško prepričanje moram bolj odločno delati in ko bi narod tako svojo prostost zlorabil, da bi ne slušal glasu cerkve, ampak glas liberalcev: ne morem družega, kakor jokati enako Jeremiju sedečemu na razvalinah jeruzalemskega mesta. A svojega srca ne prodam, svojemu Bogu nočem biti nepokoren!

Hrvatska 2. novembra. Najvažnejše vprašanje pri nas je zdaj o proračunu za bodoče leto. Odbor proračunski je v svojih sednicah temeljito razpravljal to vprašanje ter gledal, da opredeljeno svoto od 3 milijonov gld. za vse potrebe dobro obrne. Reklo se je, da ima zemlja 10.000 gl. viška, in vendar se je moralo odbiti 8000 gl. za bogočastje in nastavo opredeljenih, da ostane res višak kakor se je s početka reklo. Žalostno je zares, da se je ravno zavodom prosvetnim morala ta svota odbiti, saj je sploh znano, da se ravno v to svrhu prav malo troši. Videli bomo, kaj bo vis. sabor na to odgovoril. Komaj so naše novine raztrobile po svetu, da ima Hrvatska za prihodnje leto višak, že so začeli magjarski časopisi širokoustiti se, kako je Hrvatska srečna in da se ima za vse le Ogorom zahvaliti. Na to pa odgovarja „Obzor“ prav dobro, ko pravi: Da so ogerski listi malo globekeje pogledali v naš proračun, pa ne samo opazili kukavni višak 10.000 gl., kar pa prav za prav ni višak, naj bi oni mesto da zavidajo Hrvatskeji, raje svetovali ogerskeji vladi in og. saboru, od kojih zavisi skupno državno gospodarstvo, naj se obrnejo enkrat na oni pot, po katerem se povzdiguje davkovna snaga državljanov, na mesto da ga do poslednjega soka izcerpljuje, a vendar vse to, kar država prijema, ni dovoljno, da pokrije niti ukupne niti avtonomne potrebe.

In prav ima „Obzor“, da tako govori. Kaj pomaga zemlji, če kukavno pokrivati more svoje potrebe s 45% od vseh davkov, ki so pa zopet tako veliki, da se mora vsa moč narodu izcerpiti. Kaj si moremo misliti o nastavi, ko se troši na 1.200.000 ljudi samo 319.714 gl. in še od teh je vračunjen zaklad v iznosu 90.849 gl., na žandarje pa 258.376 gl., in na kaznilnice 113.752 gl., za lovljenje razbojnikov 4500 gl. Še večji pa so stroški za jetnike pri sodbenih stolih. In ako stroški za jetništvo v kojem proračunu več iznašajo, nego za nastavo, nam gotovo ni nikomu treba zavidnim biti. Zraven tega se toži, da je preveč in predobro plačanih činovnikov, kar je pa ravno narobe; povsod, posebno pa pri sodnijah, je veliko pomanjkanje dobrih delavcev. Komur se pa slabo plača, navadno tudi slabo dela. Proračunski odbor je o celej upravi slišal mnogo tožeb, še več jih bode pa sabor slišati moral. Zraven tega se je odredilo za ceste 280.000 gl., ali da se ceste popolnoma urede, potrebovali bi najmanj tri milijone. In za najpotrebnejše, za zdravstvo, se je odobrilo le 100.860 gl. Človek bi moral kar strmeti, ko vidi to malo svotico v zemlji, kjer narod prav za prav kar izumira. Milijone bi morali imeti, da ubranimo narod pred izumiranjem. Bolnica skoraj nobena ni uredjena, norišnica še ni osnovana, za sirote ni nobenega zavoda, za slepe in gluhe neme ravno tako ne; — žalostneje slike si nemoremo misliti, in vendar je tako. Pa oholi Magjari hočejo nas uveriti o njihovej dobroti. Pojdite se solit z vašo cigansko hvalo; da se niste vi vtikali v naše zadeve, mi bi bili srečnejši in bi imeli vse, kar mora imeti naobražen narod, saj imamo voljo delati za svoj narod, sredstva pa vi v svojih rokah držite ter nam po vaši milosti delite tako škrtó, da nam ni niti živeti niti umreti. Ako bo hotel hrvatski narod zares se razviti, moral bode imeti slobodne roke, — to je sam svoje finance —, brez tega ne bode nič, saj nam Magjari za svoje svrhe najbolji del odvzemo.

Domače novice.

V Ljubljani, 4. novembra.

(Pred deželno sodnijo) se vrši danes obravnava o ugovoru zaradi zasežene št. 111. „Slovenca“. List zagovarja naš urednik gosp. J. Alešovec. Prihodnjič bomo obširneje poročali o tej obravnavi.

(Našim nemčurjem) priporočamo, naj bero v „Triester Ztg.“ kritiko o Krežmovem koncertu in — sramujejo se. Družega nič.

(„Turški list“) menda spoznavši, da za turški koran pri nas nihče ne mara, jel je propagando delati za Lutrovo biblo in trdi, da so protestanti povsod bolj omikani, bogati in učeni od katoličanov. No, vsaj pri nas bi bilo to res, če se pomisli, da „turški list“ pišejo krščeni katoličani.

(V mestni okrajni šolski svet) namesto umrlega g. Jakoba Šota so ljubljanski učitelji izvolili g. Franceta Raktelja, učitelja na II. mestni šoli.

(Izmed poštnih vradnikov), ki so bili lanske leto o velikem preselovanju prestavljeni v severne kraje avstrijske, slišimo, da g. Franc Omejec pride v Bozen na Tirolskem, gosp. Hohn pa v Polo.

(Izdaten plen) je naredila včeraj sl. državna policija, ko je konfiscirala „Narod“. Vjela je namreč samo 1 — reci eden iztis.

(Slovensko gledišče.) Prva predstava se je jako ugodno vršila in donesla revežem okoli 120 gld. Čitalnični pevski zbor se je odlikoval po stari svoji navadi z močnimi glasovi in preciznostjo pod vodstvom vrlega kapelnika svojega, gošp. Stöcklna. Gospod Kocelj se je vpeljal pri našem občinstvu z deklamovanjem Cegnarjevega „Graničarja“, a nam se je zdelo, da je v srednjih odstavkih malo preveč pel, česar se mora vsak deklamator skrbno ogibati. Morda bi bil vtisek te za deklamatorja gotovo hvaležne pesmi še bolji, ko-bi se je bil gosp. Kocelj z glave naučil ter nastopil brez knjige v roki; potem bi bilo tudi njegovo dramatično agiranje na pravem mestu. — Igra „Pokojni moj“ je tekla gladko. Skonca malo preobširno raztegnjena in enolična, postaja proti koncu živahnejša. Slovenski prevod gosp. Lujze Pesjakove je ličen in gladek in, kar je posebno hvale vredno, brez tistih neopravičenih novotarij, s katerimi se več naših prestavljalcev poskuša. Najvrleje igral je g. Schmid neprelahko nalogo moža, ktereга žena vedno muči s spominom na „pokojnega“ prvega moža. To ženo je naravno in dobro slikala gospica Podkrajškova. Gosp. Kocelj je kot ključ končnega razvozljanja zaprejké dobro umel svojo nalogo in jo tudi tako izpeljal. Gospice Ledarjeva in Namretova ste zadovoljili občinstvo v svojih manjših nalogah. Vsem igralcem in tudi igri je ploskalo občinstvo. Gledišče bi bilo lahko bolj polno, kakor je bilo, zlasti na galeriji; toda galerija se polni le pri burnih igráh, lože pa so večidel v rokah nemčurjev, katerih ni bilo menda nobenega, ker je bila predstava slovenska in vrh tega — horrible dictu! — na korist bosniških in hercegovinskih siromakov. Naši Slovenci pa vkljub tih skušnjaj še vedno letajo v nemško gledišče! — „Mlinar in njegova hči“ — kar je bilo igrano vseh svetnikov večer, je napolnilo gledišče skoro po vsih prostorih. Ker se ta žaloigra vsako leto podaja in so naloge skoro vselej v istih rokah, omenimo tu ob kratkem le, da je vršila se hvale vredno, zlasti kar se tiče glavnih nalog; zato tudi pohvale ni manjkalo.

Razne reči.

— V Radoljci je v nedeljo zjutraj, ko je cerkvenik odprl cerkev in potem zopet šel, priplazil se tat in pobral z altarjev prte in druge reči, potem pa zginil. Do zdaj ga še nimajo.

— Najdena je v gledišču 1. t. m. majhna listnica. Kdor jo je zgubil, naj se oglasi pri mizarju gosp. Regaliju na šentpeterskem predmestju.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Avg. Jesih pride iz št. Vida v Ipavi za kaplana v Borovnico; č. g. Val. Jereb v Drago; č. g. Jak. Lebar k Stari cerkvi na Kočevskem; č. g. Jožef Pekovec v Šentjerneji; č. g. Jožef Golmajer v Starilog na Kočevskem; č. g. Lor. Gerzin v Kostelji.

— Kazen zaradi plašunstva. V Virginia lity pride večkrat Indijan v ženski opravi; k tej nošnji obsojen je od svojega rodu zaradi plašunstva, dokler ne izbrše madeža s posebnim junaškim činom. Ko bi enaka navada tudi pri nas veljala, koliko bi pač videl „gospodov stvarstva“ postavljati se v ženski obleki!

— Berolinsk zdravnik, znan zaradi svoje učenosti, kakor tudi odkrite naravnosti proti bolnikom, ki so bili bolni le iz domišljije, vprašan je bil od take „bolne“ gospe, zakaj da ji nič ne zapiše zdravil? „Zato, ker ni potreba!“ „Pa povejte vsaj, katerih jedi naj se varujem?“ stokala je gospa. „Črepij, stekla in gnojnih vil, kajti od tega trebuh boli,“ glasil se je odgovor.

— Gotova stava. Nekdo je stavil s svojim prijateljem, da bo on (prijatelj) v 24 urah doživel neprijeten dogodek, in da bi stavo dobil, dal mu je zadnjo minuto prav gorko zaušnico.

Milodari za ercegovske in bosniške rodbine.

Iz Ljubna poslal gospod Grobolšek od sledečih premogokopov: M. Črne 31 kr., F. Majdič 10 kr., A. Mavzar 20 kr., P. Gregurka 1 gl., M. Kotar 30 kr., S. Oroš 50 kr., F. Ochs 50 kr., Fr. Dolenec 11 kr., J. Šuštaršič 20 kr., Fr. Rus 20 kr., Fr. Spelič 30 kr., A. Keržišnik 15 kr., J. Šavar 7 kr., Fr. Kolenc 50 kr., J. Božič 10 kr., M. Mavc 30 kr., Fr. Kanglar 10 kr., F. Pikovec 20 kr., A. Albert 20 kr., J. Skapin 30 kr., Franc Boršič 50 kr., W. Tušar 30 kr., F. Dobnikar 20 kr., Fr. Sever 30 kr., Fr. Dežela 10 kr., Fr. Vogrinec 15 kr., H. Frajman 30 kr., J. Melhar 20 kr., J. Šumar 20 kr., Fr. Peternel 20 kr., M. Grošonik 22 kr., M. Melince 20 kr., J. Granat 10 kr., J. Benedičič 30 kr., J. Krajnc 1 gl., P. Skobe 20 kr., J. Kotar 20 kr., Franc Gertman 30 kr., J. Rogelj 30 kr., Kavčič 20 kr., J. Movka 40 kr., J. Kopač 20 kr., Lovrenc Šronc štacunar 1 gl., J. Janežič 20 kr., Franc Kokošar 15 kr., Anton Grobolšek, predstojnik 1 gl. 30 kr. Iz Žužemberka č. g. prošt Jarc 14 gl. Iz Rake č. g. kaplan Anton Žgur 1 gl. Iz Rake č. g. kaplan J. Aljančič nabranih 10 gl. Iz Naklega: gosp. Anton Zarnik 7 gl. Iz Ljubljane gospodičina Tereza Kosova mnogo ženske in moške obleke. Gospodinja Tomšičeva mnogo obleke in šarpije Neimenovan 100 gl. Prejšnji izkazi 2408 gl. 29 kr., skupaj 2575 gl. 21 kr.

Odbor potrjuje sprejem s pristržno zahvalo in prosi še milodarov.

Dalje tudi naznanja odbor, da je odposlal včeraj sledečo obleko na razne odbore v Dalmacijo in Hrvatsko: 28 parov novih gač, 368 novih srajc, 6 novih plaščev, 6 sukenj, poleg tega pak še dva težka zaboja

polna stare obleke za ženske, moške in otroke; poleg tudi veliko starih koltrov, kočev in druge odeje; dalje darovane 3 kece in 19 vatlov lodna od gg. Gorčnika in Ledenika.

— Popravek. V številki 127. našega lista je v izkazu milodarov za pribegle Hercegovince bilo brati gospodna Marija Finkova. Čitati se ima g. Franja Finkova, kar s tem popravljamo.

Ljubljanski podpiralni odbor:

J. N. Horak,
predsednik.

Vaso Petričič,
denarničar.

Eksekutivne dražbe.

5. nov. 3. Jože Cesar jevo iz Cirklova (1060 gl.). — 3. Andr. Kresc jevo iz Sela (1374 gl.). — 3. Jan. in Ane Jerman ove iz Ločnice (810 gl.), vse v Rudolfovem. — 2. Jan. in Marije Radovine-evo iz Radovinec (900 gl.) v Metliki. — 2. Mat. Krajnar jevo iz Postojne (600 gl.). — 2. Jan. Rebe evo iz Radohe vasi (1059 gl.). — 2. Jože Mankuč-evo iz Kala (2690 gl.). — 2. Miha Bizjak-evo iz Dolnje Košane (993 gl.). — 2. M. Sajovic-evo iz Oreška (1214 gl.). — 2. France Podboj-evo iz Belska (3050 gl.). — 2. Barbare Čehovin ove iz Mal. otoka (2470 gl.). — 2. Jak. Adam ovo iz Petelinj (250 gl.). — 2. Andrej Žitko-vo iz Sele (1805 gl.). — 2. Jan. Cucek evo iz Stare Sušice (6970 gl.). — 2. Jože in Mih. Čelhar-jevo iz Šentpetra (4670 gl.), vse v Postojni. — 1. Jože Grč-ovo iz Harij. — 3. Jože Ambrožič evo iz Smerij. — 2. Aleks. Jenko-vo iz Trnovega. — 1. Jože Šrpan ovo iz Dolenjega Semuna (3500 gl.), vse v Bistrici. —

6. nov. 3. Franjice Kraljič evo iz Malega Ločnika (921 gl.) v Laščah. — 3. Tone Kadivec-evo iz Mal. Mengša (1800 gl.) v Kamniku. — 3. Jak. Anžič-evo iz Dobrunj (50 gl.). — 3. J. Kerenc evo iz Suše (1433 gl.). — 3. J. Šušteršič-evo iz Jezera (3118 gl.), vse v Ljubljani. — 2. Jan. Turšič evo iz Ženj (121 gl.) v Krškem. — 1. Jan. Hočevlar jevo iz Črnce vasi (320 gl.). — 1. Jan. Koretič-evo iz Brloga (820 gl.), obe v Kostanjevici. — 1. Jernej Čuč-ovo iz Šent. Mihela (1207 gl.) v Senožcah. — 1. Jak. Klepe-evo iz Cerkvišča (2934 gl.) v Metliki. — 1. Jože Zupančič-evo iz Mihovega (392 gl.) v Kostanjevici. — 8. nov. 3. Jan. Vogelnik-ovo iz Ljubljane (2800 gl.). — 2. Josipina pl. Marchetti-jevo (7800 gl.), obe v Ljubljani. — 2. Jan. Črnive-evo v Litiji. — 1. Jak. Brtoncelj evo iz Kroke (600 gl.) v Radoljci.

9. nov. 3. Fr. Vidie-evo iz Kandje (5620 gl.). — 3. Jan. Smrke-jevo iz Polanja (1135 gl.). — oba v Rudolfovem. — 1. Jan. Seles-evo iz Bere (600 gl.). — 3. Jan. Fatur-jevo iz Zagorja. — 3. Jan. Roje-evo iz Vrbič, v Bistrici.

Telegrafične denarne cene 3. novembra.

Papirna renta 69.65 — Srebrna renta 73.40 — 1860letno državno posojilo 111.40 — Bankine akcije 929 — Kreditne akcije 196. — London 113. — Srebro 103.95. — Ces. kr. cekini 5.35 — 20 Napoleon 9.05.

Denarstvene cene 2. novembra.

Državni fond.	Denar.	Slugu.
5% avstrijska papirna renta	69.65	69.75
5% renta v srebru	73.10	73.20
Srečke (lozi) 1854. l.	104.50	105. —
„ „ 1860. l. celi.	111.50	111.75
„ „ 1860. l. petinke	117.30	117.60
Premijski listi 1864. l.	134.25	134.50
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	94.50	95.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95. —	—
Ogerske po 5%	81.75	82.25
Hrvaške in slavonske po 5%	84. —	84.50
Sedmograške po 5%	79. —	79.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	929. —	929.50
Unionske banke	84.30	84.50
Kreditne akcije	196.80	197. —
Nižoavstr. eskomptne družbe	160. —	162. —
Anglo-avstr. banke	98.60	98.75
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	162.75	163.25
Tržaške „ 100 „ k. d.	13.25	13.50
„ 50 „ „ „	56. —	56.50
Budenske „ 40 gl. a. v.	26.20	26.50
Salmove „ 40 „ „	36. —	36.50
Palfi-jevo „ 40 „ „	25. —	25.80
Clary-jevo „ 40 „ „	25.75	26. —
St. Genois „ 40 „ „	27.25	27.75
Windischgrätz-ove „ 20 „ „	23.50	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „	20.25	20.75
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.34 1/2	5.35 1/2
Napoleonsd'or	8.05	9.07
Srebro	103.85	104. —

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“,

tik železnega mosta v Ljubljani,

priporoča toliko priljubljena salicilna zdravila, ki so
1. **Salicilna voda** za izplakovanje ust pri grlobolenji (difteritis). (74-7)
2. **Salicilni zobni prah** za snazanje zob. Izmed v. ih do zdaj znanih prahov najboljši.
3. **Salicilna umivalna voda** zoper vse kožne izpušaje.
4. **Salicilna šupa** zoper neprijetno potenje nog.

Avguštin Götzl,

podobar in pozlačevalec,

poštne ulice hiš. šte. 57 (poslopje slovenske čitalnice)

V LJUBLJANI —

ne zameniti z Leopold Götzl, v istih ulicah v Kozlerjevi hiši!

priporoča slavnemu občinstvu, zlasti prečastiti duhovščini in farnim predstojništvom, sledeče izdelke:

Oltarje, križeve pota, lece (prižnice), svečnike (lustre), prapore (bandera), nebese (baldahine) po naročilu v vseh velikostih in po najnižji ceni.

V zalogi ima zmiraj **podobe in kipe za oltarje, krsne omare, svečnike in križe** za stene, **podobe svetnikov in iz narave** vsake velikosti in cene na platnu, kositarji in papirji, **arcala** itd. Posebno dober kup so oljnatte slike.

Nadalje je vedno dobro založen s podobami **Kristusa na križi**, od 6 palcev do 5 čevljev visokimi, **kornišami, okvirji (romi)** vsake sorte, **kánonskimi tablami, vezili, preparacijami, buncicami, s pozlačenimi lajštami, Kristusom na križi** pod steklenimi oboki, **podobami iz gipsa**; lije tudi **naglavnike (kapitole)** in **kinče iz gipsa**, in jih zlati.

Zrezlanih okvirov (romov), korniš, deskic za rogove, drogov za zagrinjala, buncic in gumb, nabiralnih pušic z zvončkom, križcev za rabo pri previdanju bolnikov, stalic in različnih posodic ali vrčev za rože po cerkvah je zmiraj na zbiru, — preskrbujejo pa se **oprave za cerkve, svečniki za oltarje, sveče, rožni šopki in renci, vlaki za zvonce, svetilnice, kositarke zvezde za prezračenje** po cerkvah in drugih prostorih, **spovednice, cerkveni stoli in klopi**, sploh vse, kar spada k cerkvenemu kinču, — vse to **naglo** in po **najnižji ceni**. (78-2)

Vse **poprave** pri oltarjih, podobah, prižnicah, sploh pri vsem, kar se v cerkvah nahaja, se natančno in skrbno v kratkem času in po nizki ceni izvršujejo, ravno tako vsaka naročila z **dezele. Pozlačenje in prezlačenje** podob, okvirjev itd. se najvestneje in dolgotrajno oskrbuje.

O vsem tem je velika kopica **pohvalnih pisem** iz bližnjih in daljnjih krajev na ogled.